

Forhøjelse i intet Tilfælde maatte overstige 2400 Kr. Honorarerne for Undervisningen i Elektroteknik, Opvarmning og Ventilation, Landboret og Meteorologi forhøjedes dog ikke.

Andre Embeds- og Bestillingsmænd med mindst 4 Aars Tjenestetid tillagdes der en Forhøjelse af 20 pCt. og med mindst 10 Aars Tjenestetid 25 pCt., beregnet for deres Vedkommende, hvis Lønning var stigende, af Begyndelseslønnen, for de øvriges Vedkommende af den Lønning, de oppebar ved Lovens Ikrafttræden, dog at Tillæget i intet Tilfælde maatte overstige 400 Kr. Denne Bestemmelse gjaldt ikke for de Assisterter, som ikke var knyttede til Laboratorier og Samlinger.

Bestillingsmænd med under 4 Aars Tjenestetid, der oppebar en mindre Løn end 1500 Kr., tillagdes der en paa den nævnte Maade beregnet Forhøjelse af 20 pCt., dog at Lønningen i intet Tilfælde ved Forhøjelsen maatte overstige 1500 Kr.

II. Den polytekniske Lærestalts Personalforhold.

a. Afgang og Ansættelser.

1. Oversigt for Aaret 1911—12.

Under 24. November 1911 meddeltes der Direktør G. A. Hagemann efter Ansøgning Afsked fra Direktørstillingen paa Grund af Alder fra 1. Februar 1912 at regne. Samtidig udnævntes han til Gehejmekonferensraad. Under samme Dato modtog Professor H. I. Hannover kgl. Udnævnelse som Direktør for Lærestalten for et Tidsrum af 5 Aar fra 1. Februar 1912 at regne. Om Direktørskiftet se iøvrigt S. 868.

Docent i Mineralogi og Geologi ved den polytekniske Lærestalt O. B. Bøggild udnævntes til Professor i Mineralogi ved Universitetet fra 1. Februar 1912 at regne. Se S. 877.

I et paa Finansloven for 1911—12 oprettet Professorat i Maskinlære konstitueredes efter afholdt Konkurrence Ingeniør, cand. polyt. C. L. Jacobsen i et Aar fra 1. April 1912 at regne. Se S. 877.

Efter Omdannelsen af Docenturet i Svagstrøms elektroteknik til et Professorat udnævntes Docent i dette Fag P. O. Pedersen til Professor fra 1. April 1912 at regne. Se S. 862.

I et paa Finansloven for 1912—13 oprettet Docentur i Fotokemi ansattes Dr. phil. Chr. Winther fra 1. Juli 1912 at regne. Se S. 862.

I Assistentstillingerne fandt der følgende Skifter og Nyansættelser Sted:

Stud. mag. E. Güntelberg fratraadte og Exam. polyt. C. C. Winther tiltraadte Stillingen som Assistent ved kemisk Laboratorium for Fabrik-ingeniører fra 1. September 1911.

Fra samme Dato genansattes Cand. polyt. H. P. Nielsen, Exam. polyt. H. Christensen, Exam. polyt. A. S. P. Petersen og Arkitekt A. Bugge som Assisterter ved Tegneundervisningen til 31. August 1913.

Cand. polyt. G. Laub fratraadte Stillingen som Assistent ved fysisk-kemisk Laboratorium fra 1. September 1911. Frk. Exam. polyt. Inga Myn-

ster ansattes i nævnte Stilling fra samme Dato til 31. Januar 1912, hvorefter Stillingen overtoges af Frk. Exam. polyt. Agnes Petersen.

Cand. polyt. P. E. Dombernowsky ansattes som Assistent i Bygningsstatik og Jernkonstruktioner fra 1. Oktober 1911.

Cand. polyt. R. Jhs. Jensen og Cand. polyt. S. Bisgaard genansattes som Assisterter i elektroteknisk Laboratorium henholdsvis for 2 og 1 Aar fra 1. Februar 1912 at regne.

Cand. polyt. Alf Stage fratraadte Stillingen som Assistent ved teknisk-kemisk Laboratorium fra 1. Februar 1912 at regne; Exam. polyt. A. Vøhtz overtog midlertidig denne Stilling indtil 1. April 1912, hvorefter den besattes med Cand. polyt. N. G. B. Høyer.

Konstruktør J. Thorarensen fratraadte, og Cand. polyt. A. L. Vanggaard tiltraadte Stillingen som Assistent ved den teknologiske Samling fra 1. April 1912 at regne.

I en paa Finansloven for 1912—13 nyoprettet Assistentstilling i Landmaaling og Nivellering ansattes Cand. polyt. A. G. Schneider fra 1. April 1912.

Frk. Cand. polyt. Betzy Meyer genansattes for et Aar som Assistent i gæringsfysiologisk Laboratorium fra 1. April 1912 at regne.

Under en Assistent i fysisk Laboratorium, Cand. mag. H. M. Hansen, tilstaaet Orlov fra 10. Oktober 1911 til 10. Juli 1912 fungerede Cand. mag. S. Weber som Assistent i nævnte Laboratorium.

I Læreanstaltens øvrige Personale har der i Beretningsaaet fundet følgende Nyansættelser Sted:

O. C. Poulsen og J. C. Larsen ansattes henholdsvis som Fyrbøder og Pladsmand fra 1. April 1912 i Stillinger, nyoprettede paa Finansloven for 1912—13.

I en ligeledes nyoprettet Stilling ansattes A. S. Blichfeldt som Mekanikerbetjent ved fysisk-kemisk Laboratorium fra 1. Maj 1912.

2. Direktørskifte.

Under 3. August 1911 anmodede Direktør G. A. Hagemann Ministeriet om, at der paa Grund af Alder maatte bevilges ham Afsked som Direktør for den polytekniske Læreanstalt fra 1. Februar 1912 at regne. Som Svar herpaa tilskrev Ministeriet under 9. Oktober s. A. Direktøren saaledes:

»Foranlediget ved det under 3. August d. A. af Ministeriet modtagne Andragende, hvori Hr. Direktøren anholder om, at der maa tilstaaes Dem Afsked som Direktør ved den polytekniske Læreanstalt fra den 1. Februar 1912 at regne, skal Ministeriet, der er sindet at indgaa til Hans Majestæt Kongen med en allerunderdanigst Forestilling om Bevilgelsen heraf, forinden videre foretages og med Henviisning til sin Skrivelse af 6. August 1909*) tjenstligst anmode Hr. Direktøren om at ville gøre Anstaltens Lærerraad bekendt med Deres Afgang samt at ville give Lærerraadet Lejlighed til at udtale sig om, hvem det maatte finde egnet til Direktørstillingen ved Læreanstalten.«

*) Se Universitetets Aarbog for 1909—10 S. 1346.

Efter at Lærerraadet i sit Møde den 7. September 1911 var bleven gjort bekendt med Direktørens Afskedsbegæring, blev Spørgsmaalet om Direktørstillingens Besættelse drøftet i Lærerraadets Møde den 19. Oktober s. A. Man vedtog enstemmig at give følgende af Professorerne Einar Biilmann, J. N. Brønsted, Orla-Jensen, Julius Petersen og N. Steenberg foreslaaet Udtalelse sin Tilslutning:

»I Lærerraadsmødet den 7. September har Direktør Hagemann meddelt, at han har indgivet Begæring om Afsked fra 1. Februar 1912, og samtidig — under Henvisning til Skrivelse af 6. August 1909 og 9. Oktober 1911 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til Direktøren for den polytekniske Læreanstalt — anmodet Lærerraadet om at overveje, hvem det eventuelt maatte finde egnet til at overtage Direktørstillingen.

I den Anledning beslutter Lærerraadet at udtale følgende:

Da Direktør Hagemann i Aaret 1902 tiltraadte som Direktør for Læreanstalten, var det første Gang efter dens Oprettelse, at en Mand udenfor Lærernes Kreds overtog denne Stilling. Valget var overordentlig heldigt, og Lærerraadets Medlemmer have ogsaa vist, at de anerkendte dette, ved enstemmigt at anmode Direktør Hagemann om at fortsætte sin Virksomhed, da han for et Aar siden tænkte paa at trække sig tilbage. Lærerraadet ønsker derfor ogsaa nu at udtale sin Beklagelse over Direktør Hagemanns Afgang, idet vi takke ham for hans frugtbare Arbejde ved polyteknisk Læreanstalt i den Tid, han har staaet i Spidsen for den.

Vi skulle samtidig betone, at, hvis man kunde udpege en Mand, der i Henseende til fremragende teknisk Uddannelse, Kærlighed til Videnskaben, Forstaaelse af Ungdommen og ideelt Livssyn stod Maal med den afgaaende Direktør, vilde Lærerraadet gerne byde en saadan Mand velkommen som Direktør, uden Hensyn til hver stor eller ringe Tilknytning han iøvrigt havde til den polytekniske Læreanstalt.

Men i Overbevisning om, at en saadan Mand i Øjeblikket næppe kan findes, mener Lærerraadet med de forhaandenværende Forhold for Øje at maatte se Fremtiden i Møde med nogen Ængstelse, i Fald der til Direktør vælges en Mand, hvis Virksomhed iøvrigt falder udenfor Læreanstalten, og som først skal tilegne sig den fornødne Forstaaelse af de Opgaver, der paahviler denne som Undervisningsanstalt. —

Læreanstalten har den Opgave at uddanne Teknikere, og da Direktøren ikke alene bør være administrerende Embedsmand, men tillige have Indsigt i tekniske Sager og Undervisningsspørgsmaal, som er fornøden for at kunne deltage i Diskussionen herom i Lærerraadet og andetsteds, samt danne Mellemlid mellem Ministeriet og Lærerraadet, finder det overvejende Flertal af os, at det er naturligst, at Direktøren under almindelige Forhold tages af Lærerraadets Midte og særlig blandt de tekniske Lærere. Lærerraadet skal dog ikke komme nærmere ind paa dette principielle Spørgsmaal i sin Almindelighed, men indskrænke sig til at udtale, at Læreanstalten formentlig i Øjeblikket vil være bedst tjent med, at et Medlem af Lærerraadet tages til Direktør.

Efter den store Udvikling udadtil, som den polytekniske Læreanstalt har undergaaet i den Tid, Direktør Hagemann har styret dens Anliggender, og som for en stor Del netop skyldes hans Initiativ, maa nødvendigvis

følge en Periode af indre Arbejde, for at Udviklingen kan blive harmonisk, og de mange forskellige nye og gamle Fag kunne finde deres rette Plads og Begrænsning indenfor de forskellige Studieretninger. Dette kræver med Nødvendighed det størst mulige Kendskab til Undervisningen hos Direktøren, og det intimeste Samarbejde mellem ham og de forskellige Lærergrupper.

Samtidig er Lærerraadet taget som Helhed efterhaanden blevet mere uensartet og — allerede ved sin Talrigheid — mindre egnet til Behandling af specielle Undervisningsspørgsmaal, med mindre disse undergives en første Behandling af de særlig interesserede og sagkyndige Lærere.

I Princippet er denne Fremgangsmaade fulgt i en lang Aarrække, men Ønsket om en videre Udvikling og fastere Form er gentagne Gange kommet til Orde, og der er næppe Tvivl om, at Spørgsmaalet om en hensigtsmæssig Organisation af Lærerraadet vil paatvinge sig i en nær Fremtid. At en kollegial Direktør med teknisk Indsigt vil have den bedste Forstaaelse af disse Spørgsmaal, synes os at være indlysende.

Der kunde rejses den Indvending mod Valget af en af de tekniske Lærere til Direktør, at han vilde staa i Fare for særlig at fæste sin Interesse paa den af Lærestaltens Studieretninger, som ligger ham nærmest.

De mulige Ulemper heraf modvejes imidlertid virksomt derved, at Direktøren i Henhold til Programmet kun udnævnes paa 5 Aar. Iøvrigt kan den samme Indvending og maaske med større Ret gøres gældende ved Valget af en udenfor staaende Tekniker, som netop ofte vil være mere ensidig i sine Interesser, end et Medlem af Lærerraadet. Og denne Indvending kan i al Fald vanskelig rejses mod den Mand, hvem vi særlig ønsker at henlede Opmærksomheden paa, nemlig Professor Hannover, idet hans Fag i større eller mindre Omfang hører til alle Studieretninger.

Lærerraadet skal derfor udtale, at det anser Professor Hannover for at være den, der i Øjeblikket er mest egnet til at overtage Stillingen som Direktør for den polytekniske Lærestalt.«

Under 20. Oktober 1911 blev Lærerraadets enstemmige Udtalelse tilstillet Ministeriet, der derefter i Skrivelse af 24. November s. A. meddelte, at det under 20. s. M. havde behaget Hans Majestæt Kongen i Naade at afskedige Direktør G. A. Hagemann fra Embedet som Direktør for den polytekniske Lærestalt fra den 31. Januar 1912 at regne og samtidig at udnævne ham til Gehejmekonferensraad. I samme Skrivelse meddelte Ministeriet, at Professor i Mekanisk Teknologi ved Lærestalten Harald Immanuel Hannover under 23. s. M. havde modtaget kongelig Udnævnelse som Direktør for Lærestalten for Femaaret fra 1. Februar 1912 til 31. Januar 1917.

Ved Eksamensafslutningen den 31. Januar 1912 tog Gehejmekonferensraad Hagemann Afsked med Lærestalten i en Tale, hvoraf følgende anføres:

»Og efter at jeg nu saaledes for 10. Gang har bragt de unge Kandidater, der forlod os, vort Farvel, saa har jeg selv at sige denne Højskole og dens Lærere, Assistenten og Embedsmænd af enhver Art mit eget Farvel. Jeg tager vel ikke Afsked saa let og med samme Frimodighed som

den unge Kandidat, der skal ud i Verdenstummelen; men jeg har ingenlunde et tungt Farvel at bringe. Thi jeg forlader den Stilling, jeg nu i 10 Aar har beklædt, med mange kære Minder og i det Haab, at jeg har arbejdet med til det Fremskridt, som en Højskole som vor ikke kan undvære, om den skal holde Skridt med Udviklingen og bidrage til at bære denne. Om jeg altid har været lydhør for de Krav, som Udviklingen har stillet, om jeg altid har forstaaet dens Krav paa rette Maade — det maa jeg overlade til Dem — til Fremtiden at dømme om.

Det var for 10 Aar siden den almindelige Opfattelse, at Undervisningen her var for teoretisk — ikke praktisk nok! Nogle synes maaske endnu det samme, og dog er de tekniske Fag, de tekniske Laboratorier, undergaaet en Udvikling, som har bragt vor tekniske Undervisning op i Højde med Udlandets bedste tekniske Højskoler. Den forskellige Opfattelse stammer derfra, at det Maal, der tilstræbes, ses forskelligt, og det væsentligt fordi man ikke søger at gøre sig klart, hvilke Fordringer, der maa og skal stilles til en Nutidsingeniør. Kun det er vi vist alle enige om, at det ikke gaar an her at give en Uddannelse, der tager Maal efter Uddannelse i de rent tekniske Færdigheder; thi det fører kun til Mestre eller Værkførere — ikke til Ingeniører. En Mester, en Værkfører maa helst kunne udføre Arbejdet bedre end de ham underlagte Arbejdere, han maa kende det øjeblikkelige Udviklingstrin i sit Fag; men man forlanger ikke af ham, at han skal føre denne Udvikling videre. Det er imidlertid det, man maa forlange af Ingeniøren! Hans almindelige, videnskabelige og tekniske Viden maa være en saadan, hans Iagttagelsesevne saaledes skærpet, at han kan hente Vaaben fra hele denne Viden til at møde de Hindringer, til at afvende de Vanskeligheder, som han møder paa sin Vej. Ja, han maa mere end det, han maa ved Siden af denne sin omfattende Viden have Fantasi nok til, at han paa Grundlag af sin Viden kan opbygge Fremtiden. Jeg sigter ikke her til de epokegørende Opfindelser, som har sat Præget paa vor Tid, jeg kan godt nøjes med meget mindre! Der er ikke det Ingeniørarbejde, der ikke afgiver Eksempler paa de Fordringer, jeg her har stillet til Ingeniøren og dermed til hans Opdragelse!

Her er i det sidste 10-Aar bygget og taget i Brug et stort og veludstyret Maskinlaboratorium, et elektroteknisk Stærkstrøms- og et Svagstrømslaboratorium, Landboteknikken har faaet sin Lærestol og sit Laboratorium, Materiallæren ligesaa. I disse og i vore tidligere Laboratorier, i vort kemisk-tekniske Laboratorium, oplæres de Studerende; men det er en Selvfølge, at det er umuligt at følge med Udviklingen saaledes, at Laboratoriet forsynes med alt det nyeste Nye. Og det er ogsaa ganske unødvendigt, ja, jeg maatte næsten kalde det skadeligt, om det var saa. Thi det vilde ligesom lukke baade Professor og Studerende af fra Udviklingen. Det er ikke alene den eller hin Dampmaskine eller Dieselmotor, den eller hin Dynamo eller Motor, som den Studerende skal lære at kende ved at arbejde med den og gøre Maalinger over dens Arbejdsmaade under de forskellige Forhold. Det vilde ikke føre ham ud over denne ene Maskine, der i Dag er paa Udviklingens Top, i Morgen er overfløjet af en anden! Nej, han skal gøre sig fortrolig med de videnskabelige Fænomener, der følger lovmæssigt efter hinanden, og som danner Maskinens Sjæl. Først

naar han har naaet Sagens inderste Væsen, kan han se Fremtidens Muligheder — bidrage til Udviklingen.

Men naar dette nu er saaledes, saa maa den Student, der skal faa noget alvorligt ud af sit Arbejde paa det tekniske Laboratorium, have en omfattende og solid Underbygning i de rene Naturvidenskaber. Jeg afser naturligvis her fra saadanne Talenter, der synes forud at vide og at kende alt, og jeg holder mig til den flinke, almindelige Student. Det er maaske denne Undervisning, man har betegnet som »for teoretisk«, og denne Betegnelse var vel ogsaa delvis berettiget, saa længe Underbygningen var eneraadende ved Læreanstaltundervisningen. Dette er nu ikke mere saa. De tekniske Videnskaber har faaet deres berettigede Plads; men ligesom man ikke kan rejse Spir uden paa et sikkert Fundament, saaledes har det videnskabelige Fundament nu faaet en langt større Betydning, end det havde tidligere, og derfor har det været mig magtpaaliggende at søge Undervisningen i Matematik, Kemi og Fysik hævet og afpasset efter Teknikkens Krav. Fysisk Kemi er bleven et vigtigt, forberedende Lærefag for den vordende kemiske Fabrikant. Kolloidkemien, der bl. a. arbejder i Lysteknikkens Tjeneste, har endnu kun en Assistent til Repræsentant. Lyskemien, der maaske engang faar den Betydning, at Solenergien fanges ved en kemisk Proces og ved dennes Tilbagegang giver os Kraft og Varme — doceres endnu kun tilfældigt. Der findes nu, siger Prof. Fischer i et Foredrag, han holdt ved Indvielsen af Kaiser Wilhelm Stiftelsen, ikke det Stof i Naturen, som ikke Kemikeren ved flittigt Arbejde og Forskning kan fremstille. Krapfarvestoffet, Indigo, Kamfer, Guttapercha, Rav har man fremstillet kunstigt — til Dels teknisk. Det er da givet, at den vordende Fabrikingeniør maa have en udmærket kemisk Uddannelse.

Men ikke mindre vigtig bliver i mine Øjne den fysiske Laboratorieuddannelse og den rene, fysiske Viden. Fra 1875 til nu har vor fysiske Undervisning ikke faaet nævneværdig Udvikling. Nu endelig har vi faaet et veludstyret Laboratorium, der vil give et nyt Stød til Ingeniøruddannelsen. Den elektriske Teknik, Lysteknikken, hele den mekaniske og Kraftmaskineteknikken bygger paa fysisk Grund!

Den rent naturvidenskabelige Underbygning er nødvendig, hvis man vil uddanne dygtige Ingeniører. Derfor har jeg søgt at give Kemien og Fysikken saadanne Vilkaar, at disse Videnskaber kunde være tjente med at blive ved Læreanstalten; thi for denne er de af fremragende Betydning.

Naar Ingeniøren har faaet en udmærket Uddannelse, praktisk som teoretisk, i Matematik, Kemi og Fysik og derefter erhverver sig en omfattende, teknisk Viden i de særlige Grene, som fanger hans Interesse, da er han, hvad en Ingeniør skal være, da kan han finde sig til Rette i Nutidens Opgaver og arbejde med til at bygge Fremtidens. Naturvidenskaben skal for ham ikke være som den i Haven drevne, dobbelte Rose, hvis fine Farve, Form og Duft aflokkes os Beundring — den skal være som den vilde Hybenrose, som Æbleblomsten ikke mindre skøn at se; men den maa sætte Frugt, helst en saadan, som Almenneskeheden kan nyde. Se omkring Dem, hvad Teknikkens Ingeniører har skabt til Livets Glans og Nytte — til dets Nydelse og dets Velsignelse, og De behøver ikke at spørge om Ingeniørens Opgaver. Dertil skal vi oplære ham, at han kan

skaffe os alt dette og det meget, som Fremtiden endnu vil bringe os. Danmark maa se at vinde frem i industriel Produktion — helst en saadan, der harmonerer med Landbruget. Ogsaa dertil maa vore Ingeniører medvirke. Det er vel nok berettiget af mig i Dag at henvise til, at for 40 Aar siden indførte Danmark alt sit Sukker og betalte Udlandet derfor — i Aar er der her i Landet avlet for langt over 20 Mill. Kr. Sukker.

Jeg skønner, at det er, fordi Regering og Rigsdag føler og forstaar den store Betydning, den godt uddannede Ingeniør har for Landets Erhvervslivs Udfoldelse og Trivsel, at den liberalt har imødekommet mine Anmodninger om Undervisningsmidler. Begge har tilmed derved vist mig en Tillid, som jeg haaber aldrig at have svigtet. Jeg bringer Regering som Rigsdag Læreanstaltens og min egen varmeste Tak for de Midler og den Tillid, de har betroet mig. Det er Eder, I unge Kandidater, der skal vise, at Statens Ofre ikke har været forgæves. I skal skaffe disse Statens Ofre mangefold tilbage igen!

Saaledes har jeg set paa min Stilling her ved den polytekniske Læreanstalt, saaledes har jeg arbejdet lykkeligt i 10 Aar. Til alle Lærere, Assistenten, Funktionærer — til alle her ved Læreanstalten Tak. Alle Studenterne, som jeg kun har søgt at lære det eneste, jeg formaaede at lære dem ved den stille Lære, der ligger i selv at søge at være Gentleman — ogsaa dem beder jeg modtage min Tak og mit Farvel!

Men Velkommen byder jeg den af Lærerraadet enstemmigt valgte, nye Direktør, Hr. Prof. H. I. Hannover, til at overtage dette ærefulde, smukke Embede fra i Morgen at regne. Gid den polytekniske Læreanstalt maa trives og udvikles under Deres Haand til Glæde for Dem og Ære for Landet!«

I Tilslutning hertil udtalte den tiltrædende Direktør, Professor H. I. Hannover:

»Naar jeg overtager Læreanstalten i saa god en Stand, som Tilfældet er, skyldes dette væsentlig det udmærkede Arbejde, som De, Direktør Hagemann, har udført ved den, og jeg vil gøre mit Bedste for at arbejde videre i Deres Spor. Ved sidste Lærerraadsmøde blev Lærerne enige om, at Deres Buste burde flyttes fra Direktørværelse til denne Sal og have Plads Side om Side med Busten af Julius Thomsen, for hvem De hele Livet nærede saa stor Højagtelse og Hengivenhed.«

Som Ordfører for Lærerraadets Medlemmer oplæste Professor N. Steenberg ved samme Lejlighed en Adresse til den afgaaende Direktør. Adressen havde følgende Ordlyd:

»Idet Deres Ekscellence nu forlader den polytekniske Læreanstalt, føle vi, der have arbejdet under Deres Ledelse, Trang til overfor Dem at udtale vor varmeste Tak og Anerkendelse for den udmærkede Maade, hvorpaa De har udfyldt Deres Hverv.

Under Deres Ledelse er en ny Studieretning indført, og nye Laboratorier blevne grundede, og det skyldes Deres Offervillighed, at nye Lærere bleve ansatte i rette Tid.

Med storslaaet Gavmildhed har De givet vore Studerende et smukt og hyggeligt Hjem.

Det er vort Haab, at De med Bevidstheden om den Gavn, De har gjort vor Højskole, maa forlade den med gode Minder om Deres Virksomhed iblandt os, ligesom den polytekniske Læreanstalt stedse vil mindes Dem som en af sine mest fortjente Mænd.«

Et nyt Udslag gav Læreanstaltens Taknemlighed sig ved Ekscellencens 70-aarige Fødselsdag den 16. Maj 1912, idet Læreanstalten lod sig repræsentere paa hans Opholdssted, Borupgaard, ved en Deputation, bestaaende af Direktør, Prof. H. I. Hannover, Professorerne Borch, Christiansen, Lütken og Steenberg samt Inspektør Harding. Der overrakte ham en Gave, som Deputationens Formand ledsagede med følgende Ord:

»Kære Ekscellence! Det er kun kort Tid siden, at den polytekniske Læreanstalt i en Adresse bragte Dem en Tak for Deres fortrinlige Virksomhed som Direktør, og det er kun kort Tid siden, at jeg ved en festlig Lejlighed havde Anledning til at bringe Dem en Tak fra Lærere, Assistenten og Funktionærer for den Forekommenhed, Hensynsfuldhed og Hjælpssomhed, De havde vist. Jeg skal ikke gentage disse Taksigelser, men vil i Dag tillade mig at bringe Læreanstaltens Hyldest til Polyteknikeren G. A. Hagemann. Faa Kandidater er gaaede ud fra Læreanstalten med større Interesse for Naturvidenskaberne, ingen med større Begejstring for deres Anvendelse i Teknikken. De store Resultater, De derved har naaet, er et talende Vidnesbyrd om Læreanstaltens nyttebringende Virksomhed, og Læreanstalten er stolt af at tælle Dem mellem sine Kandidater. Jeg bringer Dem Læreanstaltens hjertelige Ønsker om en lys og lykkelig Livsaften.«

Læreanstaltens Studerende bragte ved en Deputation Ekscellencen en Adresse. Det samme var Tilfældet med Alumnerne fra G. A. Hagemanns Kollegium.

3. Besættelse ved Konkurrence af det paa Finansloven for 1911—12 oprettede Professorat i Maskinlære.

Efter at det paa Finansloven for 1911—12 oprettede nye Professorat i Maskinlære havde været opslaaet ledigt, fremsendte Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet under 8. og 26. Juli 1911 de indkomne 7 Ansøgninger om Stillingen, nemlig fra Ingeniør O. Engbo, Ingeniør, Cand. polyt. T. V. Hemmingsen, Ingeniør, Cand. polyt. H. H. Madsen, Ingeniør, Cand. polyt. Meisner-Jensen, Ingeniør, Cand. polyt. A. Munkebo, Ingeniør, Cand. polyt. Anton Petersen og Ingeniør, Cand. polyt. P. Schröder.

Til nærmere at undersøge de indkomne Ansøgninger nedsatte Lærerraadet i sit Møde den 7. September 1911 et Udvalg, bestaaende af Professorerne H. Bache, E. P. Bonnesen, S. C. Borch, H. I. Hannover og W. Rung og Docent E. Thaulow samt Læreanstaltens Direktør som Formand. Dette Udvalg udtalte i Skrivelse af 16. Oktober s. A. til Lærerraadet, at det ikke ansaa nogen af Ansøgerne for fuldt ud kvalificeret til Stillingen. Men da det havde vist sig ugorligt at forøge den nye Professors Lønning med 2 Alderstillæg eller i hvert Fald et dertil i Størrelse svarende personligt Tillæg, hvorved man muligvis kunde bevæge en mere kvalificeret

Ingeniør til at overtage Pladsen, indstillede Udvalget, at der afholdtes Konkurrence mellem Ansøgerne.

I Henhold hertil billigede Ministeriet i Skrivelse af 31. Oktober 1911 efter Lærerraadets Indstilling:

1. at der, forinden den paa Finansloven oprettede nye Lærerstilling i Maskinlære besattes, afholdtes en Konkurrence, til Deltagelse i hvilken der gaves Adgang ikke blot for de syv Ansøgere, der alt havde meldt sig, men ogsaa for saadanne eventuelle nye Ansøgere, som til den polytekniske Læreanstalt indsendte Begæring inden den nedenfor under Punkt 4 angivne Frist, og som ikke efter den nedennævnte Bedømmelseskomité's Skøn paa Forhaand burde udelukkes paa Grund af manglende Kvalifikationer til Stillingens Bestridelse,
2. at Konkurrencen afholdtes paa den Maade, at hver af Deltagerne
 - a. afholdt en Forelæsning over et efter Komiteens nærmere Bestemmelse frit valgt eller bundet Emne,
 - b. udarbejdede en Maskinkonstruktion eller et Maskinprojekt efter nærmere Bestemmelse af Komiteen, og
 - c. afgav saavel skriftlig som i Form af Foredrag en kritisk Bedømmelse af et af Komiteen forelagt Maskinprojekt,
3. at der til Afholdelse af Konkurrencen og Bedømmelse af de Konkurrerendes Præstationer nedsattes en Komité, bestaaende dels af et Udvalg af Lærerraadets Medlemmer, nemlig Professorerne H. Bache, E. P. Bonnesen, S. C. Borch, H. I. Hannover og W. Rung samt Docent E. Thaulow og Læreanstaltens Direktør, og dels af enkelte andre af Læreanstaltens Lærere og af saadanne fremragende Maskiningeniører og Repræsentanter for Maskinindustrien, som det ved Fastsættelsen af Opgaver m. m. samt ved Bedømmelsen viste sig ønskeligt at tilkalde, og
4. at den polytekniske Læreanstalt bemyndigedes til at bekendtgøre Konkurrencen paa hensigtsmæssig Maade i de offentlige Blade og ved Opslag paa Læreanstalten samt til samtidig at opfordre dem, der agtede at deltage, til at indsende Meddelelse herom til Læreanstalten inden 1. December 1911, idet det tilføjedes, at der ikke senere vilde kunne gives nogen Adgang til at deltage.

Med Ministeriets Billigelse indbødes følgende til at indtræde i Bedømmelseskomiteen sammen med ovennævnte Udvalg: Professor A. Ostfeld, Direktør A. Floor, Ingeniør, cand. polyt. H. H. Blache, Ingeniør, cand. polyt. O. E. Jørgensen, Ingeniør P. Due Petersen og Ingeniør H. H. Mansa.

Ved Bekendtgørelse i Bladene indkaldtes eventuelle nye Ansøgninger, ligesom der blev givet de oprindelige syv Ansøgere Lejlighed til at udtale sig om, hvorvidt de ønskede at deltage i en Konkurrence eller ikke. Af nye Ansøgere meldte der sig 2, nemlig Ingeniør Germundson og Ingeniør, Cand. polyt. C. L. Jacobsen. Af de oprindelige 7 Ansøgere meddelte 5, nemlig Ingeniør O. Engbo, Ingeniør, Cand. polyt. T. V. Hemmingsen, Ingeniør, Cand. polyt. H. H. Madsen, Ingeniør, Cand. polyt. A. Munkebo og Ingeniør, Cand. polyt. A. Petersen, at de ønskede at deltage i Konkurrencen. Af disse sidste trak Ingeniør O. Engbo dog senere sin Kandidatur tilbage. De øvrige Ansøgere, nemlig Ingeniør, Cand. polyt. H. Meisner-

Jensen og Ingeniør, Cand. polyt. P. V. Schröder meddelte, at de ikke ønskede at deltage i Konkurrencen.

Bedømmelseskomiteen vedtog derefter følgende nærmere Bestemmelser for Konkurrencen:

Som Emne for den ovenfor nævnte Forelæsning, der kun maatte vare $\frac{3}{4}$ Time, fastsattes følgende:

»De ledende Principper og Synspunkter ved Beregning og Konstruktion af en af Foredragsholderen selv valgt Gruppe af Transmissionsdele. Foredraget tænkes holdt for Maskiningeniørstuderende.«

Denne Del af Konkurrencen afholdtes den 8., 9. og 10. Februar 1912, efter at Opgavens Ordlyd var bleven meddelt de Konkurrerende den 1. Februar Kl. 9. Form., og Rækkefølgen af Foredragene bestemt ved Lodtrækning.

Bedømmelseskomiteen vedtog dernæst følgende Ordlyd for Opgaven i Maskinkonstruktion:

»Konstruktion af en moderne Højtrykscylinder til en liggende Compounddampmaskine med Kondensation.

Cylinderens Diameter: 400 mm. — Slaglængde: 800 mm. — Omdrejningstal: 125—150 pr. Minut. — Damptryk ved Stopventilen: 11 kg Overtryk. — Damptemperatur: 350°.

Opgaven omfatter Blyantstegning og Kalkering. Beskrivelse og alle Forarbejder vedlægges.«

Opgaven udleveredes den 12. Februar Kl. 9 Form., og der tilstodes de Konkurrerende 3 Dage til Besvarelsen.

Endelig udpegede Komiteen et færdigt Maskinprojekt som Grundlag for en kritisk Bedømmelse.

Et Duplikat af dette Projekt udleveredes de Konkurrerende den 16. Februar Kl. 9 Form., hvorefter de afgav et kort skriftligt Resumé den 20. Februar. Den mundtlige Kritik, hvortil der højst maatte anvendes $\frac{1}{2}$ Time, og som ikke maatte omfatte andre Punkter end de, der var behandlede i det skriftlige Resumé, holdtes den 23. og 24. Februar i en ved Lodtrækning bestemt Rækkefølge.

Til Forelæsningen havde Offentligheden Adgang, til den mundtlige Kritik kun Læreanstaltens Lærere og Assisterter. De Konkurrerende maatte ikke overvære hverandres Foredrag og Kritik.

Af Komiteens Medlemmer var Ingeniør, Cand. polyt. Jørgensen og Professor W. Rung forhindrede i at deltage i en væsentlig Del af Bedømmelsen, ligesom Gehejmekonferensraad G. A. Hagemann efter sin Fratræden som Direktør for Læreanstalten efter eget Ønske udtraadte af Komiteen.

Efter Konkurrencens Afslutning afgav Bedømmelseskomiteen under 24. Februar 1912 følgende Betænkning om den ledige Plads' Besættelse:

»Udvalget har ikke kunnet komme til Enighed om en enstemmig Indstilling til Pladsen, men Flertallet er enig om, at Ingeniør Jacobsen bør indstilles, idet han har lagt for Dagen, at han er i Besiddelse af en betydelig Modenhed og særdeles gode Evner til at sætte sig ind i en foreliggende Opgave samt har gennemgaaet en meget alsidig Uddannelse, hvorved han har skaffet sig Kundskaber paa meget forskellige Omraader. Han vil mellem de Konkurrerende være den, der formenes at kunne gøre

bedst Fyldest som Lærer, og dette saavel ved Forelæsninger som ved Øvelserne paa Konstruktionsstuen.

Hvad de øvrige Deltagere angaar, har Hr. Hemmingsen vist sig at være en udmærket duelig Maskinkonstruktor, medens han efter Flertallets Mening ikke i tilstrækkelig Grad er i Besiddelse af de Egenskaber, der maa kræves af den ønskede Lærer.

Hr. Anton Petersen viste gode Evner baade som Foredragsholder og Konstruktor uden dog at kunne anses for at være Pladsen voksen.

Hr. Munkebo viste sig i Besiddelse af meget gode Evner som Foredragsholder, men manglede til nærværende Plads Erfaring som Konstruktor.

Det maa indrømmes, at Hr. Gudmundsons Præstationer bar Præg af megen Grundighed og Flid, men han vilde dog ikke kunne udfylde den ledige Stilling.

Hvad endelig Hr. Madsen angaar, er han uden Tvivl i Besiddelse af gode Kundskaber paa forskellige maskinelle Omraader dog uden derved at være kvalificeret til en Lærerstilling ved den polytekniske Læreanstalt.«

I Henhold til Komiteens Betænkning vedtog Lærerraadet i sit Møde den 28. Marts 1912 overfor Ministeriet at udtale sig til Gunst for Ingeniør, Cand. polyt. C. L. Jacobsen. Da denne ikke var fuldt helbredet efter en Tuberkuloseidelse, opnaaede han ikke fast Ansættelse, men blev under 20. April 1912 konstitueret i Stillingen for et Aar fra 1. April s. A. at regne. I Skrivelse af samme Dato udtalte Ministeriet overfor de udenfor Læreanstaltens Lærerpersonele staaende Medlemmer af Bedømmelseskomiteen sin Tak for det store Arbejde, som de velvilligt havde paataget sig som Medlemmer af Komiteen.

4. Besættelse af Docentstillingen i Mineralogi og Geologi.

Efter at Professor i Mineralogi og Geologi ved Universitetet, Dr. phil. N. V. Ussing, var afgaaet ved Døden i Juli 1911 paatog Docent O. B. Bøggild sig at afholde den Forelæsningsrække over Geologi for Bygningsingeniører, som det efter Bestemmelserne for Undervisningens Fordeling paahvilede Professoren at afholde i Efteraarshalvaaret 1911.

Fra 1. Februar 1912 at regne blev Docent O. B. Bøggild ansat som Professor i Mineralogi og Geologi ved Universitetet, hvorefter Docentstillingen i Mineralogi og Geologi ved den polytekniske Læreanstalt blev opslaaet ledig. Der indkom Ansøgninger om Stillingen fra Dr. phil. Poul Harder, Dr. phil. N. Hartz og Cand. mag. E. M. Nørregaard. Med Skrivelse af 28. Februar 1912 blev disse Ansøgninger tilstillet Læreanstalten med Anmodning om en Indstilling fra Lærerraadet om Docenturets Besættelse. Lærerraadet havde forinden i sit Møde den 23. s. M. nedsat et Udvalg, bestaaende af Professorerne Dr. phil. Einar Biilmann, Dr. phil. J. N. Brønsted, O. B. Bøggild og Dr. phil. Julius Petersen samt følgende 3 Herrer udenfor Læreanstaltens Lærerraad: Statsgeolog, Dr. phil. V. Madsen, Professor, Dr. phil. K. Rørdam og Dr. phil. K. J. V. Steenstrup, til at afgive Betænkning til Lærerraadet om Ansøgningerne.

Under 23. Marts 1912 afgav dette Udvalg følgende Betænkning:

»Ved Begyndelsen af Udvalgets Forhandlinger meddelte Professor Mineralogiæ, at det var et Ønske hos ham, at Undervisningen ved Universitetet og den polytekniske Læreanstalt maatte kunne ordnes saaledes, at han selv beholdt Undervisningen i Mineralogi og Krystallografi ikke blot for Universitetsstuderende, men ogsaa for Fabrikingeniører, og at til Gengæld Undervisningen i Geologi for Bygningsingeniører maatte overdrages Læreanstaltens Docent, som i saa Fald, da dette Arbejde er mindre end Docentens hidtidige, maatte forventes at ville holde nogle for Universitetsstuderende passende specielle geologiske Forelæsninger. Professor Mineralogiæ oplyste endvidere, at denne Ordning eventuelt vilde blive anbefalet af den polytekniske Læreanstalt, samt at man ogsaa indenfor det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet, som var repræsenteret i Udvalget ved 4 Medlemmer, gerne saa en saadan Ordning.

Udvalget har nu først behandlet Sagen ud fra den Forudsætning, at Docentens Arbejde som hidtil skulde være Fabrikingeniørernes Undervisning i Mineralogi, Krystallografi og Geologi. Til en saadan Stilling synes ingen af Ansøgerne ifølge deres hidtidige Virksomhed og Produktion særlig egnet, og det vides desuden, at de to af Ansøgerne, som uden Sammenligning staar forrest i videnskabelig Anseelse, nemlig Dr. Harder og Dr. Hartz, har søgt Stillingen i den Forventning, at ved Nybesættelsen den nævnte eller en lignende Fagfordeling vilde blive indført, idet Professor Mineralogiæ's Undervisning under de nuværende personlige Forhold naturligst i første Række kommer til at omfatte de mineralogiske og krystallografiske Fag.

Udvalget kan fuldt ud tiltræde det hensigtsmæssige i en saadan Ordning og skal derfor nu tillade sig at betragte Ansøgernes Kvalifikationer ud fra den Forudsætning, at Docentens Arbejde vil komme til at omfatte den geologiske Undervisning for Bygningsingeniører samt de ovenfor anførte speciellere geologiske Forelæsninger.

Ihvorvel Cand. mag. Nørregaard har ydet en Del dygtige Arbejder af geologisk Indhold, synes han ikke at kunne komme i Betragtning ved Siden af de andre Ansøgere; men Udvalget ønsker dog at udtale, at han f. Eks. i sine Arbejder over »Dolomitforekomsten ved Faxe« og »Orto-ceratitkalkens Petrografi« har vist sig som en Forsker, der baade kan gøre gode Iagttagelser i Naturen og behandle disse paa en Maade, som fortjener al Anerkendelse. Som et virkelig godt Samlerarbejde bør ogsaa fremhæves hans Afhandling om »naturlige Bygningssten«.

Angaaende de to andre Ansøgere, Dr. Harder og Dr. Hartz, gælder det, at begge har erhvervet sig Doktorgraden, og at de begge kan henvise baade til en omfattende videnskabelig Produktion og til en mangeaarig Virksomhed ved Danmarks geologiske Undersøgelse. Begge har desuden ved Rejser, specielt i vore nordlige Bilande, skaffet sig grundigt Kendskab til Naturforhold, forskellige fra vore hjemlige, men af stor Betydning for disse. For Dr. Harders Vedkommende er der særlig Grund til at fremhæve hans Undersøgelse over »en sønderjysk Lokalitet for marint Diluvium«, og hans Disputats om »en østjysk Israndslinie« samt den sammen med Dr.

Grønwall foretagne Undersøgelse af »paleocænt Ler ved Rugaard«, og den sammen med Ad. Jensen udgivne Afhandling om »Klimaforandringer i arktiske Egne«. I disse og andre Arbejder viser Dr. Harder sig som en ganske fortrinlig Iagttager af Naturen; hans Undersøgelser er i det hele prægede af en mere end almindelig Grundighed og Nøjagtighed, og hans Publikationer udmærker sig ved en overskuelig og præcis Fremstillingsmaade. Endelig er det Udvalget bekendt, at Dr. Harders Andel i Forarbejderne til V. Madsens Afhandling om Stenstrupsøen og sammes Arbejde om Eem-Zonerne er i højeste Grad fortjenstfulde Arbejder.

Dr. Hartz' Arbejder bevæger sig væsentlig indenfor Plantepalæontologiens Omraade; nogle af de ældre er rent botaniske, mens enkelte mindre Arbejder er af rent geologisk Art. Blandt hans Arbejder maa, foruden nogle af de botaniske, navnlig fremhæves hans »danske Diatoméjords-Aflejringer«, »det senglaciale Ler i Allerød Teglværksgrav«, »den submarine Tørv paa Sylt«, »*Dulichium spathaceum*« og endelig hans Disputats om »Danmarks tertiære og diluviale Flora«. De viser et fremragende Kendskab til de danske planteførende, kvartære Aflejringer og en fortrinlig Evne til at undersøge disse baade i Naturen og hjemme, ligesom hans Fremstillingsmaade er udmærket, ja i mange Tilfælde fængslende. Forskellige af hans Arbejder viser ogsaa et grundigt Kendskab til ældre Formationer, særlig til disses planteførende Aflejringer, og Evne til at bearbejde saadanne.

Saafermt man udelukkende vilde tage Hensyn til disse to Ansøgers almindelige videnskabelige Kvalifikationer, vilde det være vanskeligt at give nogen af dem Fortrinet. Efter det Kendskab, Udvalgets Medlemmer har til Ansøgerne, er der imidlertid Grund til at antage, at Dr. Harder i Klarhed og Anskuelighed er Dr. Hartz overlegen som Foredragsholder, hvilket Forhold formentlig bør tages særlig i Betragtning ved Pladsens Besættelse. Desuden er Dr. Harder mere alsidig end Dr. Hartz og i nærmere Kontakt med de Dele af Geologien, som Docentens Arbejde her tænkes at ville komme til at omfatte. Den Uddannelse, han har som Cand. polyt. i Kemi, og den dermed følgende matematiske og fysiske Uddannelse maa ogsaa anses som et betydeligt Fortrin.

Under disse Forhold tillader Udvalget sig at indstille, at Docenturet overdrages til Dr. Harder, idet det samtidig mener at burde udtale det ønskelige i, at der ogsaa maatte kunne findes Lejlighed til at knytte Dr. Hartz til en videnskabelig Lærergerning, da hans Arbejdsfelt og Arbejdsmetoder er af en saadan Beskaffenhed, at det vilde være meget ønskeligt, at en Del af de Studerende blev nærmere bekendt med disse.

Da Udvalget har tilladt sig at behandle Sagen under den Forudsætning, at Docenturet vil komme til at omfatte Geologi, skal det sluttelig bemærkes, at saafremt denne Forudsætning ikke lader sig opretholde, men Docenturet derimod skulde bevares i dets nuværende Form, vilde Udvalget ogsaa i dette Tilfælde anse Dr. Harder som den bedst kvalificerede blandt Ansøgerne.

Denne Udtalelse var tiltraadt af alle Udvalgets Medlemmer, af Professor, Dr. phil. K. Rørdam dog med følgende Forbehold:

»Undertegnede kan ganske tiltræde ovenstaaende Betænkning med Hensyn til, hvad der er fremført angaaende Ønskeligheden af den paatænkte Omordning af Undervisningen i Geologi ved den polytekniske Læreanstalt. Derimod er jeg ikke ganske enig med det i Betænkningen anførte vedrørende den relative videnskabelige Værdi af Ansøgernes Arbejder. Det forekommer mig heller ikke retfærdigt ikke at tillægge den lange praktiske Virksomhed som Lærer i Geologi, som den ene af Ansøgerne, Dr. phil. Hartz, har, stor Vægt. Om denne Virksomhed foreligger der Vidnesbyrd holdt i særdeles rosende Udtryk fra Forstanderen for Statens Lærerehøjskole, Professor, Dr. Olrik.

Da imidlertid Flertallet af Udvalgets Medlemmer har ønsket at indstille Dr. Harder til Pladsen som Docent i Geologi, og jeg føler mig overbevist om, at ogsaa Dr. Harder vil være i Stand til paa bedste Maade at udfylde denne Plads, ser jeg ingen anden Udvej end at tiltræde denne Indstilling med ovenanførte Forbehold.

Jeg kan paa det varmeste slutte mig til det i Betænkningen udtalte Ønske om, at det ad anden Vej maa lykkes at skaffe en saa virkelig fremragende Naturforsker som Dr. Hartz en akademisk Lærerstilling, hvori hans Evner som Lærer og Naturvidenskabsmand frit kan faa Lejlighed til at udfolde sig.«

I Henhold til Udvalgets Indstilling vedtog Lærerraadet i sit Møde den 28. Marts 1912 at indstille Dr. phil. Harder til at komme i Betragtning. I Skrivelse af 26. April 1912 gav Læreanstalten Ministeriet Meddelelse herom og udtalte endvidere:

»Indstillingen er væsentlig affattet under den Forudsætning, at en nærmere angivet Fordeling af Undervisningsarbejdet mellem Professor Mineralogiæ og Docenten gennemføres, nemlig saaledes at Professoren fremtidig foruden Undervisningen i Geologi for Fabrikingeniørerne overtager Undervisningen i Mineralogi og Krystallografi ikke blot for Fabrikingeniørerne, men ogsaa for Universitetsstuderende, — hvortil Læreanstalten anser det for rigtigt at indhente Universitetets Samtykke — hvorimod Docenten overtager Undervisningen i Geologi for Bygningsingeniører samt holder specielle geologiske Forelæsninger for Universitetets Studerende. Den hidtidige Ordning har været den, at Docenten varetog Fabrikingeniørernes Undervisning i Mineralogi, Krystallografi og Geologi, medens Professoren varetog den øvrige Undervisning. Spørgsmaalet om Fordelingen har været behandlet i Lærerraadet, der for sit Vedkommende har tilraadet Forslaget, idet der nemlig ved en saadan Fordeling bliver Mulighed for at udnytte de forhaandenværende Kræfter paa den for Læreanstalten bedst tjenlige Maade, ligesom det ogsaa ved de i Lærerraadsmøderne derom førte Forhandlinger har vist sig, at de Lærere, hvem Sagen nærmest berører, har ydet denne Plan deres udelte Tilslutning.

Den ledige Stilling er et Docentur i *Mineralogi og Geologi*; men da Undervisningen i Geologi for Bygningsingeniører ogsaa omfatter en om end kun kort Omtale af Mineralier, vil der formentlig ikke være nogen formel Vanskelighed ved Besættelsen under den nævnte Forudsætning,

især da Udvalget indstiller den samme Ansøger, hvad enten Fordelingen af Undervisningsarbejdet bliver som hidtil eller ændres som foreslaaet.»

Læreanstalten sluttede sin Skrivelse med at indstille, at Dr. phil. Poul Harder ansattes som Docent i Mineralogi og Geologi fra 1. August 1912 at regne.

Ved ministeriel Resolution af 8. Juni 1912 blev Dr. phil. Poul Harder ansat i Stillingen fra den ovennævnte Dato at regne. Samtiig bifaldt Ministeriet den ovenfor nævnte Fordeling af Undervisningsarbejdet mellem Professor Mineralogiæ og Docenten, der var blevet tiltraadt af det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet i Skrivelser af 13. og 17. Maj 1912.

b. Andre Personalialia.

1. Studierejser m. m.

Studierejser. Paa Finansloven for 1912—13 blev der bevilget et Beløb af 1500 Kr. til Rejser for Lærere i de tekniske Fag. Efter Læreanstaltens Indstilling tildelte Ministeriet under 17. Juni 1912 Professorerne Einar Biilmann, Julius Petersen og J. N. Brønsted hver 400 Kr. for at deltage i den VIII. internationale Kongres for anvendt Kemi i Washington og New York og 300 Kr. til Docent E. Suenson for at deltage i den VI. internationale Kongres for Materialundersøgelser i New York.

Af Restbeløbet for Finansaaret 1911—12 har Ministeriet tildelt Professor G. Schönweller 1200 Kr. for at deltage i den XII. internationale Skibsfartskongres i Philadelphia samt Docent E. Suenson 900 Kr. for at deltage i den ovenfor nævnte Kongres for Materialundersøgelser.

— *Rejser til Udlandet.* Følgende indhentede ministeriel Tilladelse til at foretage Rejser til Udlandet i de angivne Tidsrum: Professor Bache til Norge i August 1911 og til samme Land i 6 Uger fra 15. Juli 1912 samt til Berlin den 9. og 10. November 1911, Professor Absalon Larsen til Italien fra 4.—20. September 1911, samt til Paris 19.—29. Marts 1912, Inspektør Harding til Nordamerika i September og Oktober 1911 samt til Sverige fra 17. Juli—20. August 1912, Professor Juel til Karlsruhe fra 22.—28. September 1911, Professor Schönweller til Nordamerika i Maj og Juni 1912, Professor Prytz til Tyskland i Begyndelsen af Marts 1912, Professor Steenberg til Kristiania fra 19.—22. April 1912, Professor Rung til Stockholm fra 21.—24. April 1912, Professor Carl Hansen til Wiesbaden fra 20. Maj—25. Juni 1912, Professor Dahlstrøm til Tyskland og Frankrig fra 13. Juli—15. August 1912, Professor Ostenfeld til Schweiz i 3 Uger fra 12. Juli 1912.

2. Forhøjet Anciennitet for Professor C. Hansen.

I Skrivelse af 22. Maj 1911 anmodede Professor i Skibsbygning C. Hansen om, at hans Anciennitet som Professor maatte blive beregnet fra hans Ansættelse som Lærer ved den polytekniske Læreanstalt, d. v. s. fra den 1. August 1901.

Til Støtte for sit Andragende bemærkede Professor Hansen, at hans Ansættelse som Professor ved den polytekniske Læreanstalt havde med-

ført, at han havde maattet opgive en vellønnet og pensionsberettiget Stilling som Lærer ved Søværnets Kadetskole, hvilken Stilling han havde beklædt siden 1. September 1901, samt at hans ældre Kolleger, saavidt ham bekendt, havde opnaaet en tilsvarende Begunstigelse.

I sin Budgetskrivelse af 30. Juni 1911 henstillede Lærestalten at søge udvirket, at det halve af Professor C. Hansens Docenttid i Lighed med, hvad der havde fundet Sted for andre Professorers Vedkommende, regnedes ham til Gode, saaledes at hans Tjenesteaalder i Henseende til Lønning og Pension beregnedes, som om han var bleven ansat som Professor fra 1. Juni 1905, idet hans Ansættelse som Docent strakte sig over Tidsrummet 1. August 1901—1. April 1909, fra hvilket sidste Tidspunkt Docenturet i Skibsbygning omdannedes til et Professorat, efter at Undervisningen i Skibsbygning paa flere Maader var bleven udvidet. Forslaget, der vedtoges paa Finansloven for 1912—13, jfr. Rigsdagstidende for 1911—12, Tillæg A., Sp. 1193—94, medførte en Forøgelse af Udgiftspost a. 1. paa 600 Kr. aarlig.

3. Forskellige Sager.

Huslejegodtgørelse til Betjent N. Larsen. I Skrivelse af 30. Juni 1911 meddelte Lærestalten Ministeriet, at Pladsmangelen havde vist sig meget følelig, efter at Øvelserne i det fysisk-kemiske Laboratorium planmæssigt var bleven gennemførte efter Lærestaltens nye Program. Indtil der kunde skaffes Laboratoriet tidssvarende Lokaler i en eventuel Nybygning, vilde man kunne opnaa en højst fornøden Udvidelse ved at inddrage en Betjentbolig, der stødte umiddelbart op til Laboratoriets nuværende Lokaler. Til Brugeren af den paagældende Bolig, Betjent N. Larsen, foresloges der bevilget et Beløb af 400 Kr. som Huslejegodtgørelse for det Tilfælde, at Boligen maatte blive inddraget under Laboratoriet. Forslaget optoges paa Finanslovsforslaget for 1912—13, jfr. Rigsdagstidende for 1911—12, Tillæg A., Sp. 1197—98, og vedtoges af Rigsdagen.

III. Laboratorier og Samlinger m. m.

a. Det kemiske Laboratorium.

Anskaffelser. En analytisk Vægt.

— *Indtægt for Ikke-Polyteknikeres Deltagelse i de kemiske Øvelser.* Ved ministeriel Resolution af 21. November 1911 blev et Beløb paa 282 Kr., som i 1911 var indkommet for Ikke-Polyteknikeres Deltagelse i de kemiske Øvelser, overført som Indtægt til Udgiftspost b. 1. a. Det kemiske Laboratorium. Til Raadighed ved Undervisningen for Fabrikeningeniører m. fl. — Under 26. Februar 1912 blev en lignende Tilladelse givet til Det kemiske Laboratorium. b. 1. b. Til Raadighed ved Undervisningen for Maskin-, Bygnings- og Elektroingeniører, vedrørende et Beløb paa 228 Kr., som var indkommet i 1911 for Ikke-Polyteknikeres Deltagelse i dette Laboratoriums Øvelser.